

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

17. Quidnam sacrificium sit, & quotuplex.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

quia à Pentecoste vsque ad Aduentum, tantum viginti quatuor Dominice ponuntur, cum tamen possint esse viginti octo: ideo quando viginti octo interueniunt, reliquæ sumuntur ex his, quæ eo anno supersunt ex Dominicis, quæ sunt inter Epiphaniam, & Septuagesimam. Inter Epiphaniam autem, & Septuagesimam aliquando, quamvis raro, possunt esse sex Dominice: quarum duæ primæ semper inter Epiphaniam, & Septuagesimam ponuntur. Officium primæ Dominicæ semper inter Epiphaniæ octauas, cuius Euangelium est de puero Iesu duodecim annorum Hierosolymis relicto, & in templo inuento. Officium verò Secundæ Dominicæ, cuius Euangelium est de aqua in vinum mirabiliter conuersa in nuptijs factis in Cana Galilææ, semper fit proximè post octauam Epiphaniæ. Et quia aliquando contingit, vt prima Dominica post octauam Epiphaniæ sit septuagesima, ideo tunc Officium Secundæ Dominicæ transfertur in Sabbatum proximè præcedens, nõ impeditum die festo nouem Lectionum; alioqui in feriam sextam, aut aliam similiter non impeditam. Totæ huius ratio est, quia Ecclesia Romana à die Epiphaniæ celebrat solemnè ritum tria illa Christi Domini opera mirabilia, nimirum, cum ipse stella duce à tribus Magis agnitus, & adoratus est: & cum à Ioanne Baptista in Iordane baptisate ablatus est: & cum in nuptijs aquam in vinum conuertit. In die Epiphaniæ cantat Euangelium de tribus Magis, qui stellæ ductu ad Christum venerunt: & in die Octauæ Epiphaniæ Euangelium de Baptismo Christi: & in prima Dominica post Octauam Epiphaniæ, Euangelium de Aqua in vinum in nuptijs mutata.

Cap. XVII.

Quidam sacrificium sit, & quotuplex.

Inter actus Religionis externos, vt ante iam diximus, est opus, quo Deo aliquid sacrificamus. Sacrificium autem in noua lege à Christo Domino institutum, Missa est: de qua est nobis in præsentia differendum, sed in primis quædam generatim sunt de Sacrificijs disputanda.

Primò queritur, vndenam nomen Sacrificij dictum sit, & quot modis sumatur? Respondeo, dictum esse ab eo, quod res sacra fit: sacra autem, & religiosa res fit eo, quod Diuinis vsibus, adhibitis certis quibusdam verbis, precibus, ceremonijs, & ritibus destinatur. Et quia nominis etymologia sæpe latius patet, quam res nomine significata: hinc est, vt etiam huius nominis notatio alijs rebus conueniat, quæ sacrificia proprie non sunt: nam templa, altaria, vasa, vestes, & id generis alia, sunt sacra, quæ tamen sacrificij nomine minime designantur: neque enim eis sacrificij natura, & ratio conuenit. Porrò sacrificij nomen dupliciter accipi solet, latè scilicet, & strictè: Latè acceptum, per metaphoram sumitur multipliciter. Primum enim, vt colligitur ex Augustino lib. de ciuit. 5. cap. 4. & S. Thoma secundæ secundæ questione 85. art. 3. omne opus, & officium pietatis, & charitatis; quo de aliquo homine causa Dei bene meremur, dicitur Sacrificium, qualis est Eleemosyna in vsus pauperum propter Deum erogata, quam hostiam vocat Paulus Heb.

13. Deinde, sacrificij vocabulo notatur omne opus, quo peccata commissa per veram animi poenitentiam expiamus: cuiusmodi sunt operosa, & laboriosa quadam officia virtutis, quæ libenti animo præstamus, quibus nostrorum peccatorum fordes eluantur. Sic etiam vera, & legitima cordis poenitentia, qua culpas detestati lugemus, sacrificium appellatur, iuxta illud Davidis: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus*; martirium item spontè, & voluntate susceptum. Et opus illud, quo quis causa Dei, certæ Religionis, votis emisit se addicit, & mancipat, venit appellatione Sacrificij. Strictè verò, & propriè sumptum nomen sacrificij significat actionem, per quam res aliqua corporea primò sacra facta offertur Deo. Vnde victima, & hostia si pro animalibus, quæ macabantur sumantur, latè sacrificium dicebantur: nam apud Latinos victima significat animal, quod hostibus deuictis cædebatur in gratiarum actionem: Hostia, animal, quod pro victoria de hostibus reportanda macabatur.

Vniuersè igitur sacrificium propriè acceptum significat rem corpoream, quæ potest in sensum incurrere, & quæ primùm sacra facta Deo offertur, cuiusmodi sunt animal, carnes, panis, oleum, vinum, farina, frumentum, thus, vel aliquid simile, quod igni coctum, aut combustum, aut aliter quomodolibet tritum, aut commolitum, aut fruxum, aut varia aliqua asperzione, aut permissione affectum Deo immolatur.

Secundò queritur, Quidnam sit sacrificium propriè, & strictè sumptum? Respondeo, esse actionem, per quam res aliqua corporata, siue ad esum, siue ad potum apta, primùm sacratu certis verbis, & ceremonijs adhibitis, & Deo offertur à legitimo ministro, ritu debito, in finem congruentem. Dicitur, *Affio*, quoniam licet sacrificium aliquando dicatur res ipsa, quæ offertur, vt hostia, vel victima; in præsentia tamen non sumitur pro re oblata; sed pro actione, qua res Deo sacratu, & offertur. Cæteris verbis exprimitur omnis sacrificij materia; quæ debet esse corporea, & quæ possit sensu percipi, immo, quæ est sæpius elui, vel potui apta, eò quod tanquam cibus Deo acceptus, & gratus, vel tanquam cibus ministrorum eius offertur. Exprimitur quoque finis, cuius gratia sacrificia facimus. Sacrificia, vel Deo auctore, vel more, & instituto Maiorum, vel instinctu nature sunt, & offeruntur, quibus admissa peccata expiuntur, vel Dei auxilium inuocetur ad bonum aliquod obtinendū, vel iusta, & debite pro beneficijs à Deo acceptis gratiæ referantur. Dicitur, *primū sacratu, & offertur*, quia vt ex S. Thoma 2. 2. quæst. 86. art. 3. & quæst. 85. art. 3. colligitur, differt sacrificium ab alijs oblationibus, quæ Dei causa fiunt, quia sacrificij materia aliquid in se patitur, ac proinde aliqua sui mutatione sacratu; aliarum verò oblationum materia nullam sui mutationem patitur; sed tantum adhibitis sub certa quadam præscripta forma verbis, precibus, ritibus, ac ceremonijs, sacerdotis ministerio consecratu, vt rami oliuarum, palmarum, fructus arborum, panis, vinum, oleum, vestes, & quæ talia sunt. Quo fit, vt sacrificium ab oblatione distingatur: hæc enim, tanquam genus, latius patet, quam sacrificium: nam

omne sacrificium est oblatio, non contrā. In veteri Hebræorum lege offeriebatur, qui dicebantur panes propositionis, qui ante altare Dei in mensa tabernaculi, vel templi exponebantur, Decimæ item, & primitiæ, quæ oblationes erant, sacrificia non item. Præterea, sacrificij materia, quæ Deo offeriebatur, per aliquam actionem in honorem, & cultum Dei transmutabatur, animal maclabatur, igni exurebatur ex toto, vel ex parte, thus adolebatur, farina clibano, sartagine vel craticula coquebatur, panis in frustra, & particulas dissecabatur, spicæ triticæ igne torrebantur, frumenti grana conterebantur, sanguis fundebatur, & spargebatur in parietes. Oblationes verò, erant dona, & munera absque vlla alia transmutatione data Deo. *SI QVAERAS*, an sacrificium etiam sit signum? *Resp.* Augustinum lib. 5. de Civitat. cap. 5. dixisse sacrificium visibile inuisibile sacrificij signum esse, & in Epist. 49. questione tertia, dicit significatiua esse omnia talia sacrificia, & quarundam rerum similitudines: Et reuera cætera sacrificia in lege veteri signa fuerunt sacrificij cruenti, quod in Cruce Christi obtulit. & sacrificium potest multa significare: nam licet sit actio Sacerdotis, sit ad laudandum Deum, ad gratias ei agendas, ad bona ab eo impetranda, ad nostra peccata abolenda.

Tertio quæritur, quot fuerint in veteri Hebræorum lege genera sacrificiorum præscripta? *Respondeo*, ea colligi ex Leuitico in primis septem capitibus; Primum genus sacrificij erat, quo tota victima igni comburebatur, & combusta exhalabat fumum ascendentem in cælum: quod sacrificium hebraicè vocatur, Olah; eod quod animal oblatum ascendebat in altare Dei, totum igni cremandum, vel quia totum soluebatur in fumum sursum petentem. Græci vocant *Holocaustum*, vel *Holocaustoma*, quam vocem ferunt semper ijs in locis antè memoratis Latinus interpres. Hoc sacrificium offeriebatur ad testandum Diuini numinis, & maiestatis honorem, & supremum in vniuersa Imperium, ac dominatum; & ideo totum igni exurebatur: de quo sacrificio Leuitici 1. & 6. *Alterum genus sacrificij* dicitur hebraicè *Minchah*, quod Latinus interpres Leuit. 2. vertit sacrificium, & aliquando libamentum, interdum etiam libamen: quod erat munus oblatum, ex rebus vitæ expertibus, apertis tamen esui, ac potioni. Leuit. 2. sex genera materiæ huius sacrificij memorantur, similia, hoc est, farina purissima, oleo, & thure conspersa, panis ex simila, clibano, vel sartagine, vel craticula decoctus: spicæ triticæ mature scentes igni tostæ, & triticum ex primis spicis contritum. Tertium genus sacrificij dicebatur hebraicè *Zeba Selomim*, quod Latinus interpres Leuit. 3. vertit, *hostiam pacificam*, & alibi *hostiam salutarem*: in eo immolabatur victima, hoc est, animal, quod gladio iugulabatur, cuiusque vna pars tota igni absumebatur, altera cedebat in cibum Sacerdotis, tertia in escam eorum, qui offeriebant; offeriebatur autem, vel ad gratias agendas pro beneficijs diuinitus acceptis, ad testandum, & declarandum animum gratum, aut sponte, vel ex voto ad Diuinam opem inuocandam,

& ad auxilium impetrandum pro aliquo beneficio obtinendo. In illo, quod Sacerdoti obueniebat totum edi debebat eodè die, quo erat oblatum: In hoc verò, quod Sacerdotibus obtingebat, edi poterat, vel eodè die, vel proximè sequenti, nec enim in diem tertium reiiciendum, aut differendum erat. Hoc genus sacrificij aliquando dicitur in sacris literis sacrificium laudis, quia offeriebatur ad prædicandas Dei laudes, & beneficia commendanda. Quartum genus sacrificij vocatur hebraicè, *Chatah*, quam vocem Latinus interpres Leuit. 4. vertit, *hostiam pro peccato*. Hæc autem erat animal quod immolabatur pro peccato alicuius, cuius pars igni comburebatur, & partem sibi in cibum Sacerdos sumebat, & offeriebatur, pro peccato summi Sacerdotis, aut pro peccato Principis, vel Magistratus, aut pro totius populi peccato, aut pro peccato priuatorum hominum. Apud Hebræos etiam nomen sacrificij aliquando sumitur pro ipso peccato, aliquando pro sacrificio quo peccatum expiatur: hinc Paulus ait: *de peccato damnauit peccatum in carne*. Peccatum in priori loco sumitur pro sacrificio, in posteriori, pro ipso peccato, quod est sacrificio deletum, & extinctum: ita ut sensus sit: *De peccato, hoc est per sacrificium destinatum peccato expiando: damnauit peccatum, hoc est, aboleuit peccatum in carne, id est, in hominibus; nam caro videtur hic accipi pro hominibus*. Alibi quoque Apostolus: *Eum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit*. Sic intellige: In quem peccatum cadere non potuit, fecit Deus hostiam, & oblationem pro peccato expiando. Quintum genus sacrificij appellatur hebraicè *Assam*, quod nomen Latinus interpres vertit, *hostiam pro delicto*, hoc est, pro peccato per errorem, siue obliuionem commissio. In eo offeriebatur agnus, cuius vna pars igni tradebatur, alteram sibi in escam capiebat Sacerdos: & hoc quoque nomen aliquando sumitur pro ipso delicto, aliquando pro hostia, per quam delictum expiatur. Porro hebraicè est commune nomen *Corban*, quod Latinus interpres semper vertit munus, donum, oblationem: nam generatim significat quicquid Deo offertur siue in seipso aliqua siue nulla mutatione varietur. Ex quo fit, ut sacrificium in quatuor partes diduci & distribui commodè possit, vnum est sacrificium, quod *Latreuticon* vocare possumus, quod in Dei honore cultum, & venerationem offertur, quale erat holocaustum. Alterum vocari potest expiatorium, quod fit, ut Deum nobis placatum, & propitium reddamus, & ut nostra peccata expiemus, & penitus eluamus. Tertium dicere possumus impetratorium, quando Deo aliquid libamus, ut opem nobis, & auxilium ferat, quo bona, quæ cupimus, & petimus, assequamur. Quartum genus sacrificij non ineptè quispiam nominauerit *Eucharisticon*, quod ideo adhibetur, ut Deo debitas pro beneficijs acceptis gratias referamus.

Quarto quæritur, An prædicta veteris legis sacrificia per se peccata delerent, gratiamque conferrent? *Magister Sententiarum in Quarto Distinctione prima* sensit eiusmodi sacrificia, etiam si ex fide, & charitate offerrentur; nullam vim habuisse tollendi peccata, & gratiam conferendi;

sed tantummodo esse à Deo instituta, & data illi populo in typum, & figuram nostrorum sacrificiorum, & veluti in onus, & seruitutem. Cuius sententia communi Theologorum consensione rejicitur. Fortasse sensit ille, ea sacrificia per se ipsa non aboleuisse peccata, ita ut non negaverit per fidem, & charitatem, quam in illis sacrificijs profitebantur ij, qui offerebant, peccata depelli. Hugo Sancti Victoris de Sacrament, libro 1. part. 11. cap. 1. opinatus est, ea sacrificia gratiam dedisse, ut erant nostrorum typi & figuræ. Caterum hanc etiam sententiam Theologi non admittunt: quia Paulus ad Romanos, & ad Galatas, & ad Hebræos, perspicuè satis ostendit veteris legis Sacramenta fuisse infirma.

Constantis est Theologorum doctrina, quam habet S. Thomas in 4. d. 1. quest. 2. art. 6. q. 3. Ricard. 4. d. 1. q. 4. Sotus d. 1. q. 2. art. 3. eiusmodi sacrificia vi, substantia, & natura sua gratiam, & veniam peccatorum non contulisse: offerentium tamen merito, quatenus ex fide, & charitate ea offerebant, gratiam præstitisse. Vnde ij, qui offerebant, sua peccata expiabant, Dei gratiam obtrinebant, pro peccatis culpæ debitæ satisfaciebant, non per substantiam quidem illorum sacrificiorum, sed per merita Christi, quem venturum fide viva saltem implicite credebant, & cuius merita participabant per fidem, obedientiam, religionem, spem, & charitatem, quibus ea sacrificia offerebant. Hierem. 6. dicit Dominus: *Holocausa vestra non sunt accepta, vitima vestra non placuerunt mihi. Olex 6. Misericordiam volo, non sacrificium: & in Psalmis sæpius testatur se sacrificia, & oblationes non requirere, quippe qui eis non indiget.*

Sed obijcies illud Leuitici primo, sæpe inculcatum, de holocausto, sacrificium esse, quo placabatur Dominus, & odorem eius illi esse suavissimum, & proficere ad expiationem offerentium; quod ipsum Leuitici secundo, & tertio, frequenter repetitur: Item, Leuitici 4. non semel, ac iterum dicitur: *Rogabitque pro eo, id est, offerente, Sacerdos, & ei propitius erit Dominus, & dimittetur ei peccatum: idemque Leuitici 5. & 6. sæpius replicatur, quin, & Apostolus ad Hebræos 9. idem testatur his verbis: omnia penè mundantur in sanguine secundum legem. Deinde huiusmodi sacrificia erant officia obedientiæ, & Religionis in Deum, ex fide, spe & charitate profecta, ergo erant grata, & accepta Deo. Præterea Ecclesia Deum precatur, ut sacrificium, quod in Missa offert, acceptum habeat, sicut accepta, & grata fuerunt sacrificia Abelis, Melchisedechi, & Abrahæ. Leuitici item 18. ait Moses, eum, qui custodit Legem, & iudicia Dei, victurum in eis, quod est dicere more Hebraico, victurum per ea, siue ex eis. Et capit. A. quam. De Consecratione, distinctione quarta, ex Alexandro primo dicitur: *Cinis vitule aspersus populum sanctificabat;* item capit. Gloria 12. Quæstione secunda, ex Hieronymo refertur. *Quando Sacerdotes hostias immolabant, & sanguis pecudum erat remissio peccatorum.**

Sed certè Paulus ad Romanos 3. & 4. ad Galatas. 2. & 4. ad Hebræos 7. 8. 9. & 10. perspicuè docet institutam, gratiam, veniam peccatorum non fuisse ex lege, siue cœremonijs legis, & vetera sacrificia mundasse tantummodo offerentes à legali-

bus maculis, & immunditijs corporis, non mentis. Vnde quidam ad obiecta respondent, cum in Leuitico toties iteratur, ea sacrificia mundare, & peccata expiare, id locum habere in illis legalibus maculis, & immunditijs, quæ ob violatam legem contrahebantur. Polluti enim, præscripto legis arcebantur ab ingressu in templum, ab aliorum conuictu, & consortio, ab usu immolatorum animalium: à quibus immunditijs, & sordibus per sacrificia expiati liberabantur. Sed respondere etiam possumus, illa sacrificia deesse peccata mentis, non vi, & natura sua, sed fide, ac merito offerentium: qui saltem implicite, ac tacite in illis Christum venturum profitebantur dū ea offerebant.

Quintò queritur, num ante legem Moysi datam, aliqua extiterint sacrificia? Respondeo, aperte ex sacris literis constare, veteres esse patres sub lege naturæ viuentes Deo sacrificia sæpius obtulisse. Vnde B. Augustinus, libro decimo, de Ciuitate Dei, capite quarto ad finem. *Onam porro antiquus sit, inquit, in sacrificando Dei cultus, duo illi fratres, Cain, & Abel satis indicant: quorum maioris Deus sacrificium reprobat, minoris affexit.* Hæc ille. Legimus etiam Noe, Melchisedec, Abramum, & Iacobum Patriarchas, & Iobum Deo sacrificasse. Quæres, vnde nam illi patres, perantiqui Deo eas victimas immolauerint, quas postea lex per Moysen data Hebræis præscripsit? nam hostias obtulisse memorantur ex eisdem quadrupedibus, & volucris, ex quibus deinde lex iussit offerri. Respondeo, id eos fecisse, vel Dei afflatu permotos, vel instituto, ac more Maiorum edoctos.

Obijcies; Tunc temporis sub lege naturæ vivebant, ergo non erant ea sacrificia, quæ fuerunt legis præscripto constituta? Respondeo, id tempus dici legis naturæ, quia nondum erant legis scriptæ præcepta, quæ tamen multi ex illis patribus antiquis sæpius præstiterunt: non quidem necessitate legis, sed instinctu, & voluntate Dei, aut instituto, & more Maiorum: Sic Abraham, & Iacob decimas, & primitias; Abel primogenita, & adipe animalium, Cainus ex terræ fructibus obtulisse memoratur, Noe inter mūdōs & immūdos differens cibos. Gen. 38. dixit Iudas ad Onan filium suum; *ingredere ad uxorem fratris tui, & sociare illi, ut suscites semen fratri tuo.* Ille sciens non nasci sibi filios, hoc est, non suo nomine eos vocandos, sed fratris sui filios habendos, & reliqua, quod totum fuit in lege Moysi postea constitutum. Vnde S. Thomas 2. 2. q. 95. art. 1. ad 1. ait: *Oblationem sacrificij in communi esse ex lege naturæ, sed determinationem sacrificij esse ex institutione humana, vel diuina.*

Sextò queritur, Num ante circumcisionem institutam fuerit aliquod sacrificium, quo peccatum originis deleretur? De hac quæstione pauca quædam dixi pro instituti ratione lib. 4. cap. 34. vers. septima sententia, & latius dicam, cum de sacramentis disputabo.

Septimò queritur, An sacrificium sit iuris naturalis, an tantummodo iuris scripti diuini? Respondeo, esse iuris naturalis sacrificium vniuersè sumptum; nam sacrificia generatim lex, & recta ratio præscribit, quoniam naturali ratione cogno-

Gen. 4. Infr. 14. Infr. 12.

Heb. 9.

Nam 1.

Gen. 4.

Gen. 9.

Gen. 14. 11.

11.

gnol.

gratificimus esse vnum Deum summum omnium rerum dominum, ac principem, omnium bonorum largitorem; ac propterea ei debitas gratias referendas, eius auxilium inuocandum; vt nos tueatur, ac seruet à malis, & bonis afficiat: et etiam nos obtemperare oportere: & idcirco tanquam supremo Domino munera esse offerenda, honorem & cultum esse tribuendum: eum esse sacrificijs placandum, quem nostra peccata offenderunt. At verò certum, & speciale sacrificium iuris est diuini, vel humani, non naturalis: quem admodum ius naturale præcipit orandum esse Deum, sed certæ, ac definitæ preces, & præscriptæ precandi formulæ, iuris diuini vel humani sunt. Sic naturali iure præscribitur Deo esse sacrificandum: sed hæc, aut illa sacrificanda, lex humana vel diuina constituit, vt dicit S. Thom. 2. 2. q. 95. art. 1. ad 1.

Quæritur, An soli Deo sacrificia fiant, & offerantur? **Respondeo** cum ex B. Augustino *lib. 8. cap. 27. de Ciuitat. Dei, & S. Thom. 2. 2. q. 93. art. 2. ubi dicitur aliquando fidelium, stantem Sacerdotem ad altare, etiam super sanctum corpus Martyris ad Dei honorem, cultumque constructum, dicere in precibus: Offero tibi sacrificium Petre, vel Paule, vel Cypriane, cum ad eorum memorias offeratur Deo, qui eos, & homines, & martyres fecit, & sanctis suis Angelis celesti honore sociauit?* Sic Augustinus: *Vnde Synodus Tridentina Sessio. 22. cap. 3. definiuit Missæ sacrificium soli Deo offerri: & postea subiicit: Et quamuis in honorem, & memoriam Sanctorum Missæ Ecclesia celebrare consueuerit; non tamen illis sacrificium offerri docet, sed Deo soli, qui eos coronauit.* *Vnde nec Sacerdos dicere solet: Offero tibi sacrificium Petre, vel Paule, sed Deo de illorum victorijs gratias agens, eorum patrocinia implorat, vt ipsi pro nobis intercedere dignentur in caelis, quorum memoriam facimus in terris.* Hæc Synodus.

Obijcies vsum, & consuetudinem Ecclesiæ, quæ templa sanctorum Martyribus extruit, & dedicat; at templum extruitur ad sacrificia in eo offerenda. **Respondeo** cum eodem B. Augustino loco citato: *Nec tamen nos eisdem Martyribus templa, sacerdotia, sacra, & sacrificia constituiimus: quoniam non ipsi, sed eorum Deus, nobis est Deus. Honoramus sanè memorias eorum, tanquam sanctorum hominum Dei, qui vsque ad mortem suorum corporum, pro veritate certauerunt, vt innotesceret vera religio, falsis religionibus, illis que conuictis.* Et paulò inferius: *Quæcumque igitur adhibentur religionum obsequia in Martyrum locis, ornamenta sunt memoriarum, non sacra, vel sacrificia mortuorum, tanquam ædificata.* Hæc August.

Dices, Quare igitur templa dicimus, esse erecta, & dedicata S. Petro, S. Paulo, vel Beatiss. Virgini Deiparæ? **Respondeo**, propriè quidem templum esse Deo dicata, cum ea extruantur, & consecrentur, vt in eis victimæ Deo immolentur, sacrificia offerantur: sed nihilominus appellantur etiam templa Martyrum, quia eadem sacræ domus, quæ sunt templa Deo dicata, continent Martyrum sepulchra, ossa, reliquias, cineres, corpora, aut saltem eorum imagines, & monumenta, vel aliquid aliud, quod ad ipsos aliqua ratione pertineat: ac proinde templa Deo inferunt, vt ipsi in eis sacrificemus: Sanctis verò Martyribus seruiunt tanquam ædes amplæ, & magnificentæ; in quibus aliquid honorificè contine-

tur, & afferatur, quod ad Martyres aliqua ratione spectet, vt eorum memoria perpetua cebritate recolatur. Ex quo etiam fit, vt templa Beatæ Dei Genitrici, Sancto Michaeli, & alijs Angelis sacrata esse dicantur: nam tamen corpora, vel reliquias non contineant; habent tamen eorum imagines, vel aliqua monumenta rerum, quæ Deus eorum precibus, ministerio, & opera mirabiliter efficit. **Quæres**, quanam ratione monstratur, sacrificia Deo soli debere? **Respondeo**, sacrificium esse religionis opus, & officium; at Religio moralis est virtus, quæ cultum, honorem, & venerationem Deo debitam desert. Deinde sacrificia facimus, vt profiteamur exterius, quod interna fide credimus, Deum scilicet esse rerum omnium Dominum, Regem, ac Principem, cui pro tot, ac tantis beneficijs acceptis, gratias debeamus; cuius diuinum auxilium, & opem implorare nos oporteat, vt ipso auctore liberemur à malis, & in bono conferuentur.

Hæc autem à sanctis Martyribus nequaquam postulamus; sed inter sacrificandum, eorum preces ad Deum, & patrocinia imploramus, videlicet vt Deum pro nobis, orent assidue; eorum memorias celebramus, vt eorum exemplo, & imitatione ad bonam vitæ frugem excitemur. Vt immerito proinde Hæretici Catholicos acculent, quod templa ædificent, & consecrent in honorem Martyrum, eorumque nominibus appellent. Ecclesia profecto vlti, & more à primis Apostolorum temporibus ad nos vsque perducto templa in Dei cultum, & Martyrum memoriam semper extruxit: Et id veterum Patrum Ambrosij, Augustini, Gregorij, Damasceni, Leonis, Epiphani, Cyrilli, Nazianzeni, Basilij, & Athanasij confirmat auctoritas; quos vnà cum alijs citat Durandus *de ritibus Ecclesiæ Catholice libro 1. capite 1. & 2.*

Nonò Quæritur, Quibusnam temporibus Deo sacrificare debeamus? **Respondeo**, certa ac definita tempora sacrificandi, iure naturali præscripta non esse, nisi generatim tempore necessitatis. In vetere autem Hebræorum populo certa tempora sunt à lege scripta constituta: Ecclesia quoque diuinitus edocta, certa Missæ sacrificio tempora destinauit, quæ similiter, vel voto cuiusque, vel Maiorum iussu, & auctoritate aliquando deputantur.

Cap. VIII.

De institutione sacrificij Missæ.

Proprium Christianorum sacrificium est Missa, à Deo instituta. **Quæritur** ergo in primis, an Missa sit nomen Hebraicum, an potius Latinum? **Quidam** videlicet Reulin. *lib. 2. de Hebraic. erudit. Alcian. lib. 7. Parerg. cap. 10. Xainctes in Prefat. in Liturgiam, Hector Pintus in Dan. cap. 3. Pamel. in Liturgiam* existimant esse Hebraicum, significareque voluntariam oblationem, quæ Deo offertur, aut tributum quoddam, quod ipsi persoluitur; quâuis alij minus rectè putauerint, designare id, quod in altum tollitur, quæ significatio nes si veræ sint, rei diuinæ, quæ in Missa fit, aptè cõueniunt. Nâ sacrû Domini corpus in Missa offertur, & veluti quoddam tributum genº soluitur, & in al-